

tinaal tegen de elementen aanligt en met behulp van de ets-composiettechniek daaraan wordt vastgezet.

De indicaties, volgens Shaw, voor deze restauratie zijn:

1. Het vervangen van enkele frontelementen.
2. Als een tijdelijke voorziening in gecompliceerde gevallen.
3. Als de parodontale problemen moeilijk te controleren zijn en een onduidelijke prognose ontstaat.

De contra-indicaties zijn:

1. Indien bruxisme aanwezig is.
2. Indien er onvoldoende sagittale opening is.
3. Indien de klinische kronen van de pijlerelementen te klein zijn.

Shaw beëindigde zijn voordracht met het tonen van een groot aantal gevallen waarbij de Rochet-brug was gebruikt.

8. Prof. S. Nyman: *Tooth hypermobility and splinting in the treatment of advanced periodontal disease.*

Samenvatting:

Nyman stelde dat hij over voldoende bewijs beschikte om de wetmatigheid, dat bij parodontaal afgesteunde tandvervangingen de pijlerelementen ten minste een even groot parodontaal oppervlak dienen te hebben, als de te vervangen elementen (Wet van Ante, 1926).

Bewegelijkheid van elementen is volgens Nyman een symptoom van botverlies. Dit kan tot stand komen doordat verbreding van het parodontale ligament optreedt of doordat het aanhechtingsniveau zich naar apicaal verplaatst ten gevolge van parodontitis. Mobiliteit van elementen wil niet zeggen dat het aanwezige parodontale ligament aan afbraak onderhevig is of dat traumatische occlusie bestaat. Daarom ziet Nyman weinig redenen om elementen waarbij in een vroeger stadium parodontitis aanwezig was te spalken.

Bij de presentatie van een aantal patiënten waarbij slechts 20% van het parodontale ligament bij de pijlerelementen nog intact was toonde hij 4 of 5 delige cantilever-bridgen. Sommige van deze patiënten hadden deze bruggen al langer dan 13 jaar zonder dat afbraak van het ligament optrad. De bewegelijkheid van de elementen bleef staan maar nam in geen geval toe.

(Bewerking en vertaling: Gordon N. Wolffe, Wetenschappelijk Hoofddambtenaar afd. Parodontologie en Mondhygiëne, R.U. Utrecht.)

Binnenland

IN MEMORIAM O. J. NOTTERMAN

Op 6 augustus van dit jaar is onverwacht collega

O. J. Notterman overleden op de leeftijd van 51 jaar. Otto Notterman werd aansluitend aan zijn afstuderen begin 1957 als instructeur bij het onderwijs van de afdeling Prothetische Tandheelkunde in Utrecht aangesteld. Hij doorliep diverse rangen, hetgeen culmineerde in zijn benoeming tot wetenschappelijk hoofdmedewerker in 1965.

Aanvankelijk mede werkzaam bij de onderafdeling voor partiële protheses nam hij al spoedig de leiding op zich van het preklinische onderwijs in de prothetische tandheelkunde. Samen met collega D. P. van Wijk heeft hij de nieuwe prekliniek in De Uithof ingericht, waarbij zijn grote belangstelling voor audiovisuele hulpmiddelen alsmede zijn sterk technisch inzicht hem van nut waren.

Hij heeft zich de laatste tijd vooral ingespannen bij de herprogrammering en de integratie met het conserverende onderwijs. Daarnaast had hij zitting in vele commissies zoals de Colloquium doctumcommissie, de Stichting aanvullend onderwijs, de Instrumentariumcommissie en de Begeleidingscommissie van de audio-visuele dienst, alsmede het Dagelijks Bestuur van de Vakgroep Prothetische Tandheelkunde.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE AMSTERDAM

Aankondiging programma 10 november 1981

Op dinsdag 10 november a.s. – in afwijking van wat eerder in de *Agenda* werd aangekondigd – zal een klinische avond worden gehouden in de grote collegezaal van het Gebouw Tandheelkunde van de Universiteit van Amsterdam (ingang laagbouw), Louwesweg 1, Amsterdam-Slotervaart. Aanvang 20.00 uur.

Programma:

Prof. Dr. C. L. Davidson: Polycarboxylaat- en glasionomeercementen.

W. R. Moorer: Bacteriën: levend ingemetseld.

R. W. R. Steurs: Bescherming van geëxposeerd tandweefsel.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE UTRECHT

Aankondiging programma 23 november 1981

Op maandag 23 november a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de groene collegezaal van het Tandheelkundig Instituut, Sorbonnelaan 16 te Utrecht-De Uithof. Aanvang 20.00 uur.

Thema: *De face-bow.*

Programma:

Inleiding.

Het gebruik van de face-bow.

De instelling van de articulator.

Enige kanttekeningen over de waarde ervan in de algemene praktijk.

Discussie.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE ZWOLLE

Aankondiging programma 17 november 1981

Op dinsdag 17 november a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de aula van het Ziekenhuis de Weezenlanden, Groot Weezenland 20 te Zwolle. Aanvang 20.00 uur.

Programma:

Prof. Dr. H. S. Duterloo: De gebitsontwikkeling op langere termijn.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE NIJMEGEN

Aankondiging programma 19 november 1981

Op donderdag 19 november a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de collegezaal van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, te Nijmegen. Aanvang 20.00 uur precies.

Thema: *Preprothetische chirurgie.*

Programma:

H. A. de Koomen: Indicatiestelling.

Prof. Dr. H. P. M. Freihofer: Chirurgische technieken.

H. A. de Koomen: Resultaten.

Data volgende klinische avonden: 21 januari, 18 maart en 13 mei 1982.

POSTACADEMISCH ONDERWIJS TANDHEELKUNDE

Aankondiging cursus d.d. 11-12 en 18-19 december 1981

De Subfaculteit Tandheelkunde van de Universiteit van Amsterdam organiseert met medewerking van de vakgroepen Anaesthesiologie en Inwendige Geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam en in samenwerking met de Commissie van Voorbereiding Postacademisch Onderwijs Tandheelkunde een cursus 'Urgente medische situaties in de tandartspraktijk'. De cursus wordt gehouden op vrijdag 11, zaterdag 12, vrijdag 18 en zaterdag 19 december 1981 in het gebouw van de Subfaculteit Tandheelkunde, Louwesweg 1 te Amsterdam.

Deze speciaal op de tandartspraktijk afgestemde medische cursus is voorbereid door een werkgroep, waarin zowel medici als tandartsen zitting hadden. De cursusleiding is in handen

van medewerkers van de vakgroepen Anaesthesiologie en Inwendige Geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam. De cursus bestaat uit een theoretisch en een praktisch gedeelte. De onderwerpen zijn in hoofdzaak de volgende:

1. Acute pijn op de borst.
2. Acute dyspnoe
3. Shock
4. Bewustzijnsvermindering en bewusteloosheid.

In het praktische gedeelte van de cursus zal geoefend worden in reanimatie; het daarvoor benodigde oefenmateriaal is in de cursusruimten aanwezig.

Voor verdere gegevens en de wijze van aanmelding wordt op deze plaats verwezen naar de desbetreffende advertentie in deze aflevering.

Agenda

Data der voornaamste wetenschappelijke congressen en vergaderingen in binnen- en buitenland.

* Eerste vermelding

1981

30 oktober

Najaarsvergadering Ned. Ver. voor Orthodontische Studie, Apeldoorn. Inl. secr. J. M. Beek, Wildernislaan 51, 7313 BD Apeldoorn.

31 oktober

Symposium 'Elektrostimulatie van bot', Ned. Ver. voor Prothetische Tandheelkunde, Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105, Amsterdam/Buitenveldert. Inl. secr. S. E. W. Engels, postbus 7161, 1007 MC Amsterdam (tel. 020-548 44 54).

5-7 november

Symposium 'Dental Praktica '81, Ahoy-hallen, Rotterdam. Inl. J. Oerlemans, Van Stolkweg 13, 2585 JM 's-Gravenhage.

6 november

Najaarsvergadering Ned. Ver. van Tandartsen te Eindhoven.

6-7 november

25e Najaarsvergadering Ned. Ver. voor Mondziekten en Kaakchirurgie, Marriott Hotel, Stadhouderskade 21, Amsterdam. Inl. Dr. F. H. M. Kroon, p/a Wilhelmina Gasthuis, 1e Helmersstraat 104, 1054 EG Amsterdam (tel. 020-578 3480, b.g.g. 020-578 3121).

* 17 november

Klinische avond voor tandartsen in de aula van het Ziekenhuis de Weezenlanden, Zwolle. Aanvang 20.00 uur. (Zie ook rubriek Binnenland.)

* 19 november

Klinische avond voor tandartsen in de college-

zaal van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur. (Zie ook rubriek Binnenland.)

* 20 november

Najaarsvergadering Ned. Ver. van Tandartsen te Zwolle.

23-25 november

Nationaal Informatie Congres '81, Congressentrum RAI, Amsterdam.

25-28 november

Voedingscursus voor artsen, Ned. Instituut voor de Voeding te Wageningen.

26 november

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal Tandheelkunde/Verloskunde, Ant. Deusinglaan 1, Utrecht. Thema: 'Fluoriden'. Aanvang 20.00 uur precies.

4-6 december

Week-end congres British Endodontic Society, Harrogate (Yorkshire), Engeland. Inl. Prof. Dr. A. J. M. Plasschaert, Philips van Leydenlaan 25, 6500 HB Nijmegen, tel. 080-51 64 10.

12 december

Oprichtingsvergadering (met korte voordrachten en demonstraties) Ned. Ver. voor Endodontologie.

16-18 december

Voedingscursus voor artsen, Ned. Instituut voor de voeding te Wageningen.

20-24 december

International Meeting Israel Dental Association, Tel Aviv, Israel. Thema: 'Success and failure in dentistry'. Inl. secretariaat Israel Dental Association, P.O. Box 29784, Tel Aviv 61297, Israel.

1982

5 januari

Klinische avond voor tandartsen in het Ignatiusziekenhuis te Breda. Aanvang 20.15 uur.

* 21 januari

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur

28 januari

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal Tandheelkunde/Verloskunde, Ant. Deusinglaan 1, Groningen. Thema: 'Implantaten'. Aanvang 20.00 uur precies.

* 18 maart

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal van het Gebouw voor klinische tandheel-

kunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur.

25 maart

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal Tandheelkunde/Verloskunde, Ant. Deusinglaan 1, Groningen. Thema: 'Het onderwijs aan de Subfaculteit Tandheelkunde en zijn post-academische 'uitlopers'. Aanvang 20.00 uur precies.

* 21-24 april

'Dentehnica '82', vaktentoonstelling voor de tandtechniek, KölnMesse, Keulen, W-Duitsland.

13 mei

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal Tandheelkunde/Verloskunde, Ant. Deusinglaan 1, Groningen. Thema: 'Krachten'. Aanvang 20.00 uur precies.

* 13 mei

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur.

21 mei

Voorjaarsvergadering Ned. Ver. voor Orthodontische Studie. Plaatsaanduiding volgt nog. Inl. secr. J. M. Beek, Wildernislaan 51, 7313 BD Apeldoorn.

20-25 juli

Zesde congres International Association of Dentistry for the Handicapped (IADH), Toronto, Canada. Inl. secr. Ver. tot Bevordering der Tandheelkundige Gezondheidszorg voor Gehandicapten: E. L. Kool, Hulstlaan 105, 1702 VK Heerhugowaard.

25-27 november

International Prosthodontic Symposium 'Restoration of the partially dentate mouth', British Dental Association, Londen.

Inhoud van volgende afleveringen

Het vervaardigen van Scutan-fixaties en enige toepassingen; *T. B. F. M. Gelhard*.

De indicatie en behandelingsmogelijkheden bij de volwassen patiënt in de pre-edentate fase; *W. Kalk*.

Het gebruik van niet-parallele horizontale stiften; *P. J. B. Leempoel, S. Eschen*.

Verslag van een P.A.O.T.-cursus volledige prothese; *Fr. Meijer, A. A. H. Veldhuis, A. A. van de Braak, J. Lioni, H. P. G. Robijns*.